

Van de Voorzitter

Er werd in de stad druk gediscussieerd in de weken voor de verkiezingen. Partijen grepen alle onderwerpen die er toe doen aan om zich te profileren. Het Forum en de tram waren daarbij het meest opvallend. In het Dagblad van het Noorden is in verschillende artikelen gepleit voor stoppen met het Forumproject, maar ook voor het tegendeel. Omdat in de Gemeenteraad van 26 januari de vraag van CDA en D66 aan de orde was of er voldoende Europese subsidie kan worden verwacht hebben wij dat moment aangegrepen onze mening nog eens onder de aandacht te brengen. Wat wij aan de gemeente hebben gestuurd kunt u verderop in dit Vriendenbulletin lezen.

Mede vanwege de verkiezingen lijkt het of er meer ruimte komt voor inspraak. Zo trokken zowel wethouder De Vries als wethouder Van Schie het boetekleed aan: ze willen procedures overdoen bij een aantal projecten die niet goed bij bewoners zijn gevallen (bijvoorbeeld het bouwproject voor de Brugwachter en de huisvesting van oud-gedetineerden in de Moesstraat). Omdat het beeld bestaat dat de gemeente (dus het gemeentebestuur) zich weinig aan inspraak gelegen laat liggen, hebben raadsleden op 12 januari een hoorzitting georganiseerd over burgerparticipatie. Een goed initiatief waarvan wij hopen dat hier iets mee gedaan wordt.

Aan de Zuidelijke Ringweg wordt in stilte doorgewerkt. Dit tot frustratie van het actiecomité Tunnelvariant. Het comité heeft met een petitie voor een tunnel bot gevangen bij minister Eurlings. Deze frustratie is begrijpelijk omdat wethouder Dekker bij de voorbereidingen van het

door de regio (inclusief gemeente) bij de minister ingediende voorstel nadrukkelijk heeft gezeegd dat alle opties voor oplossingen open zouden staan. Maar het was te voorzien dat dit niet echt het geval kon zijn. Zeker niet tijdens de crisis. Te verwachten is dat het rijk geen cent méér wil betalen dan is afgesproken als compensatie voor de geschrapte Zuiderzeelijn. Gezien de te verwachten bezuinigingen zijn ook bij de gemeente extra uitgaven niet aan de orde, tenzij van andere (beleids)terrein(en) geld wordt weggehaald. De cultuursector lijkt dan al gauw het slachtoffer, want ook bij de provincie zullen extra bezuinigingen daar zeer zwaar ingrijpen. Maar Groningen heeft toch besloten 'creatieve stad' te zijn? Dan kun je dat wel vergeten. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid van de stad gaat dan goeddeels verloren!

Een verschijnsel waar we ons als Vrienden zorgen over maken, is dat de Folkingestraat door speculatie te duur wordt voor kleinschalige bijzondere ondernemingen. Natuurlijk gaat bij de individuele ondernemer eigenbelang veelal boven maatschappelijk belang. Maar de gemeente staat voor het maatschappelijk belang. En daarbij hoort mijns inziens dat de specifieke kwaliteit van de Folkingestraat zoveel mogelijk blijft behouden. Gelukkig delen B. en W. de zorgen van de winkeliers en hebben ze toegezegd de vinger aan de pols te houden. Ze willen hierover ook overleggen met de eigenaren van de panden in de Folkingestraat.

Ik wens u veel leesplezier.

Forum, wat moeten we ermee?

De meningen over het Forum buitelen over elkaar heen. De geluiden worden steeds kritischer. Sinds het opiniestuk van oud-wethouder Klaas Swaak in Dagblad van het Noorden van 12 januari j.l. is bijna elke dag wel iets in de krant te lezen over het Forum.

Zelf hebben we als Stichting Vrienden van de Stad Groningen al eerder (het laatst nog in het Vriendenbulletin van mei 2009) onze zorgen laten blijken.

Wij hadden vooral bezwaar tegen de grootte en hoogte van het gebouw. Daarbij komt dat het bijzondere van dat gebouw, de zijkanten met de ‘sleutelgaten’, vanaf geen enkele openbare straat te zien is, en de overblijvende ruimte achter de oostwand van de Grote Markt geen aantrekkelijk plein is. Onze suggestie was dan ook het gebouw een kwartslag te draaien, maar ook om het kleiner te maken.

Om de toenmalige wethouder Willem Smink duidelijk te maken welke enorme gevolgen het gebouw heeft voor de omgeving is op verzoek van de Vrienden van de Stad door architect Jan Giezen een 3D presentatie gemaakt die daar een duidelijk beeld van gaf. Het gebouw zal zich dominant manifesteren tegen de oostwand en op de Grote Markt. De wethouder was hier duidelijk van onder de indruk. Er zijn daar door hem echter geen conclusies aan verbonden.

Wij blijven ook twijfels houden bij de enorme aantallen te verwachten bezoekers. Je ziet vaker dat bij projecten overspannen prognoses worden gemaakt. Spraakmakende tentoonstellingen als in het Groninger Museum brengen wel veel

bezoekers op de been. Maar de functies die zijn voorzien in het Forum zullen met name drijven op lokale en regionale belangstellenden.

De vraag doet zich in deze tijd van recessie nadrukkelijker voor dan voordien: waarvoor dient het Forum? Is het de moeite waard hier een groot deel van de energie en de middelen die Groningen heeft in te steken?

Het Forum zou meerwaarde moeten halen uit het samenbrengen van bibliotheek, Groninger Archieven, een deel van het Groninger Museum, debatcentrum Dwarsdiep, bioscoop Images en de Volksuniversiteit. Behalve de historische collectie van het Groninger Museum hebben deze overigens allemaal al een eigen stek, en in het algemeen geen slechte. Wat maakt het voor de bezoeker extra interessant als ze bij elkaar zitten? Kees van Twist en Bas van Kampen c.s. stellen in het Dagblad van het Noorden van 14 januari dat deze meerwaarde, samengevat, ligt in de verwachting dat het geheel meer is dan de som der delen. In de Groninger Gezinsbode van 12 januari j.l. wijst Van Twist op het vernieuwend samenwerken, dat bijvoorbeeld historische onderwerpen in deze tijd veel meer met beeld moeten worden gepresenteerd. Op zichzelf kunnen wij het hiermee eens zijn, wij denken evenwel dat deze meerwaarde nogal beperkt zal zijn. In elk geval kan worden betwijfeld of de bezoeker van de Groninger Archieven ook naar het museum zal gaan, of naar het debatcentrum. Hij zal waarschijnlijk gebruik maken van het

café-restaurant ter plekke, maar daar zal het meestal bij blijven.

En is de vernieuwing die men door het Forum denkt te brengen niet in de eerste plaats de praktische uitwerking van hoe je gezamenlijk een boodschap presenteert? Is daar echt zo'n grootschalig gebouw voor nodig? Veel belangrijker is dat je als organisaties samenwerkt.

Wij zijn als Vrienden van de Stad Groningen van mening dat de gemeente nog eens goed moet overwegen of nu wel moet worden gekozen voor doorgaan met het Forum in de huidige vorm. De kosten van het project dreigen voor de gemeente duidelijk hoger uit te vallen dan de oorspronkelijk vastgestelde 31,25 miljoen. Natuurlijk kun je zeggen dat er geen sprake is van overschrijden van het budget als in juli de Raad het plan vaststelt met de daarbij behorende begroting (zie Bas van Kampen c.s. in Dv/hN van 14 jan. jl.). Dat budget stel je immers op dat ogenblik vast. Maar als er dan nog geen private investeerders zijn zal dit budget aanzienlijk hoger zijn dan bij de start van de discussie over het Forum door de gemeente werd voorzien. Dat zou een forse last op de Groninger begroting betekenen. Waar moet dat geld vandaan komen? Niet van private investeerders dus (wel voor de oostwand, maar niet voor het Forum). Dit moet waarschijnlijk uit de culturele sector worden gehaald (daar past het project immers in). Oud-wethouder Piet Huisman denkt zelfs dat dit ten koste zal gaan van vele andere zaken (Dv/hN van 23 jan. jl.).

En dat in een tijd waarin duidelijk is dat het rijk met forse bezuinigingen wordt geconfronteerd (denk niet dat die niet voor een groot deel worden doorgeschoven naar lagere overheden). De gemeente zal dan heel nadrukkelijk voor de keus staan waar de schaarse middelen nog in te steken. We hebben veel plannen die de stad erg veel geld kosten: tram, Zuidelijke Ringweg, Meerstad (dat nu al vertraging ondervindt door de crisis) etc.

Uit het interview van Kees van Twist in de Groninger Gezinsbode van 12 januari jl. is af te leiden dat de onderlinge samenwerking tussen de instituten die in het Forum moeten worden gevestigd niet echt vlot verloopt. Dat is geen goed teken

voor het slagen van het project. Als er veel onderlinge strijd is, dreigt er een eindeloze discussie met steeds weer veranderende meningen en tegenstellingen te ontstaan. Dat levert vertraging na vertraging op en steeds weer wijzigen van de plannen. Dat kost geld en ergernis. Het risico is dan groot dat niemand met het eindproduct tevreden is.

Is het erg als het Forum op de voorgenomen grote schaal niet doorgaat? Wij denken van niet.

Je zou in eerste instantie de aandacht kunnen richten op het (blijven) benutten van de bestaande locaties en je vooral richten op een maximale samenwerking. Op die manier kan worden volstaan met een kleiner, beter in de binnenstad passend gebouw. Daarbij zullen sommige in het Forum gedachte functies elders moeten worden ondergebracht. Een suggestie onzerzijds: benut gebouwen in de omgeving van het Forum. Door deze gebouwen in de omgeving te zoeken en de functies (lees instituten) samen te laten werken ontstaat als het ware een Forumkwartier. Op die wijze is flexibeler om te gaan met wijzigende ruimtebehoefte.

Te denken valt bijvoorbeeld aan:

1. Martinikerk: organiseren van (grootschalige) debatten, concerten etc.
2. Images: film
3. Nieuw (kleiner) Forum: bibliotheek met ruimte voor debat e.d. (als de bestaande bibliotheek inderdaad door een andere partij kan worden overgenomen), historische collectie van het museum met accommodatie voor lezingen, Groninger Archieven, horeca.

Zijn er in de directe omgeving niet nog meer culturele functies bij de gedachte samenwerking te betrekken? Dat zou in ieder geval goed passen in het idee van een Forumkwartier.

Wij zouden zeggen:
bezint nog eens eer ge begint!

Activiteitenverslag 2009

Actuele ontwikkelingen

Ook in 2009 heeft het bestuur zich intensief bezig gehouden met het volgen van en inspelen op de actuele ontwikkelingen in de stad op het gebied van volkshuisvesting, stedenbouw, (regionale) economie, ruimtelijke ordening en monumentenzorg.

Op diverse beleidsnota's, zoals *Hoogbouw 2009* en *Ruimte en Wonen*, de structuurvisie *Stad op Scherp* en *Binnenstad*. Nu is gereageerd met inspraaknota's en andere publicaties. In ons informatieblad

Vriendenbulletin en op onze website wordt hiervan melding gemaakt.

Ondanks onze opmerkingen over de gemeentelijke Hoogbouwnota is deze vrijwel ongewijzigd vastgesteld. Het bestuur is niet gelukkig met de in wezen onbeperkte mogelijkheden voor hoogbouw in de stad Groningen.

Naar aanleiding van de verkoopplannen van het oude Museumgebouw hebben wij in een uitvoerige brief aan het Gemeentebestuur een plan ontvouwd om het oude museumkwartier opnieuw inhoud te geven. De verkoop van het gebouw aan de Hanze Hogeschool sluit aan bij de voorkeur van ons bestuur.

Over de plannen met de regi tram schreef ons bestuur aan het Gemeentebestuur dat wij het betreuen dat door een vroegtijdige beslissing tot de aanleg van een tram de keuze wordt versmald tot de keuze van het tracé. Breed, lang en zwaar materiaal

zal het stedelijk weefsel aantasten en een aanslag zijn op het gebruik van de schaarse openbare ruimte. Leid deze Regiotram niet door de binnenstad en voorkom zo onomkeerbare ingrepen in ons stadshart! Deze brief was aanleiding tot publicaties in het Dagblad van het Noorden

Zijn de alternatieven wel goed bestudeerd? Zie ook de artikelen in het Vriendenbulletin: 'Een kabelbaan? Meer dan luchtfietsen!' en 'Tram dendert door'. We hebben twijfels of er wel een tram moet komen.

Een algehele analyse van wat aan verkeersmaatregelen nodig is en een brede afweging (met publieksdiscussie daarover) zou vóór de discussie over de tracementing nodig zijn geweest. Dit is niet gebeurd.

Over de plannen met het Forum en de oostwand van de Grote Markt hebben wij herhaaldelijk en duidelijk onze stem laten horen. Wij hebben vooral bezwaar tegen de grootte en hoogte van het Forumgebouw. Bij de inspraak op het beeldkwaliteitplan van de oostwand hebben de Vrienden gewezen op de bouwhoogte en vooral de geleiding van de panden als belangrijke aandachtspunten. De publicaties over het nieuw te bouwen Mutua Fides-pand stemmen ons op deze punten echter niet gerust.

25-jarig Jubileum

Vorig jaar bestond de stichting *Vrienden van de Stad Groningen* vijftienvijftig jaar. Dit vijfde lustrum is met een uitvoerig programma op passende wijze gevierd.

Vrijdag 25 september 2009.

Een feestavond voor alle donateurs, oudbestuursleden en veel andere genodigden in het gebouw van de Groninger Archieven.

Na de feestrede van onze voorzitter hield

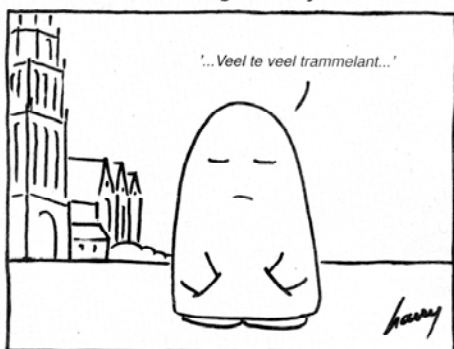
Vriendenstichting

Door Frits Poelman

GRONINGEN ■ Een tramtracé over de Grote Markt is een malle keus zo lang er niet meer tekst en uitleg wordt gegeven over de vele alternatieven en bezwaren. Met dat standpunt mengt de stichting Vrienden van de Stad Groningen zich in de discussie over de tram.

Dagblad van het Noorden
28 maart 2009

Vrienden van de Stad tegen tramlijn door centrum

Prof. dr. Maarten Duijvendak een voordracht over de geschiedenis van Groningen in de vorige eeuw. Het feest werd voortgezet door een gezellig samenzijn voor alle aanwezigen met een hapje en een drankje.

*Mutua Fides,
ontwerp:
De Zwarte Hond*

Zaterdagmorgen 26 september 2009.

Na de ontvangst in de Nieuwe Kerk met koffie of fris en koek konden gegadigden deelnemen aan één van de vijf georganiseerde excursies onder leiding van deskundige gidsen: een bustocht langs de nieuwe wijken, wandelingen langs middeleeuws Groningen, langs Jugendstilpanden of door sloppen en gangen en zelfs een rondleiding voor rolstoelers uit de Ebbingepoort onder begeleiding van leerlingen van het Alfa-college. Er waren veel lovende reacties.

Fotowedstrijd.

Tot 31 augustus 2009 konden amateurfotografen hun foto's inzenden voor de fotowedstrijd met als thema "Dat is (óók) Stad!". Hiervoor was € 600 aan prijzengeld beschikbaar gesteld.

Alle ingezonden foto's, waarvan een dertigtal is vergroot en ingelijst, zijn gedurende twee weken in oktober tentoongesteld in de Synagoge in de Folkingestraat. Daarna hebben nog vervolgetentoonstellingen plaats gehad in De Ark, De Fontein, het Floreshuis en het UMCG.

Een uitvoerig verslag van deze festiviteiten met veel kleurenfoto's is gepubliceerd in het *Vriendenbulletin* nummer 59.

Vriendenbulletin

Van het informatieblad *Vriendenbulletin* zijn in 2009 vier nummers uitgebracht, de nummers 56 t/m 59.

Hierin vindt u onder meer een interview met Wethouder Frank de Vries over de Vogelaarwijken, de strijd van burgers tegen de komst van het reuzengebouw

De Brugwachter, boekbesprekingen, een terugblik op de eerste 25 jaar van onze stichting en een vooruitblik op de komende 25 jaar voor onze Stad door deskundigen op verschillende gebieden. Uiteraard ontbreken de artikelen niet met onze opinie over het Forum, de oostwand van de Grote Markt, de Regiotram, het vervoeren parkeerprobleem, etc.

Ook staat in elk nummer de agenda van Activiteiten voor onze donateurs en een pagina Groningana.

Activiteiten voor donateurs

5 februari 2008

Lezing door Pieter Bootsma over de Groninger Scheepvaart in Het HeerenHuis, aan de Spilsluizen. Er was een goede opkomst en de inleiding werd zeer gewaardeerd.

7 april 2009

Lezing over de ontwikkelingen in het Ebbingekwartier, over de verbouwing van "Het Paleis" aan de Bloemsingel tot creatief centrum door Petra Koonstra e.a. Men wil de creativiteit in Groningen bevorderen. De verbouw van Het Paleis is later in het jaar gereed gekomen.

13 juni 2009

Excursie naar Dorkwerd waar uitleg werd gegeven door o.a. Ruurd Leegstra over de restauratie en de opgravingen in de kerk met rondleiding en een voortzetting van de excursie bij de wierde van Wierum.

Er waren 35 deelnemers, het weer werkte goed mee en de reacties waren zeer positief.

Website

Op onze website www.vriendenstadgroningen.nl kunt u lezen over de doelstellingen van onze stichting, de samenstelling van het bestuur met persoonsbeschrijving, de activiteiten voor de donateurs, de publicaties van het bestuur, de inhoud van de Vriendenbulletins, etc. Ook kunt u er uw berichten aan de Vrienden van de Stad Groningen posten en u opgeven als donateur.

Bestuur

In 2009 vonden geen wijzigingen plaats in de samenstelling van het bestuur.

Bestuursvergaderingen worden als regel gehouden op de derde woensdag van elke maand, met uitzondering van de zomermaanden. In 2009 heeft het bestuur 11 maal vergaderd.

Donateurs

Er zijn ongeveer 400 vaste donateurs die jaarlijks een donatie van € 15 of meer overmaken

Het gemeentebestuur en de burgers

Bij het realiseren van gemeentelijke plannen staan gemeentebestuur en burgers nogal eens tegenover elkaar. De plannen kunnen de woonomgeving van de burger veranderen: hij is formeel niet maar emotioneel wel eigenaar van zijn omgeving en de weerstand is groot als hij verwacht dat met het doorvoeren van de plannen zijn eigen omgeving erop achteruitgaat. In het inspraaktraject worden zijn bezwaren en suggesties om het anders te doen door het ambtenarenapparaat vakkundig neergesabeld en na tenslotte in de raadzitting te hebben ingesproken zit hij grommend en briesend op de publieke tribune waar te nemen hoe de raad, of althans dat deel dat gevoelig is voor de karwats van het coalitie-accord, met het college-voorstel instemt.

Aandacht voor burgerparticipatie in de gemeenteraad

Het taaie ongerief dat sommige plannen voor de burger opleveren is de gemeenteraad duidelijk niet ontgaan. De onvrede die de raadsleden zelf ervoeren bij het verloop van het inspraakproces van de burgers bij het project “de Brugwachter”, bracht de raad ertoe om de burgerparticipatie tot een van de thema’s te maken op de agenda van de bijzondere raadscommissie “cultuurverandering”. Een werkgroep uit de commissie belegde een tweetal hoorzittingen. Op 23 september 2009 werden een aantal genodigden gehoord en op 12 januari 2010 kon iedere burger die wat op zijn hart heeft over het onderwerp in Huize Maas terecht: onder voorzitterschap van de burgemeester lieten vele ervaringsdeskundigen van zich horen, vaak met verwijzing naar de een of andere inspraakervaring met plannen in

deze of gene wijk.

Dat de burgerparticipatie geen typisch Gronings probleem is blijkt uit een onderzoek van de nationale ombudsman. De resultaten zijn gepubliceerd in het op 17 september 2009 verschenen rapport *We gooien het de inspraak in*.

“Burgerparticipatie omvat alle methoden om burgers bij gemeentelijk beleid te betrekken” is de omschrijving die de ombudsman hanteert. De substituut-ombudsvrouw verhaalde in Huize Maas smakelijk van de landelijke ervaringen. Centrale klacht is dat de burger zich niet serieus genomen voelt en dat is precies de klacht die deze avond ook steeds te horen is. De ombudsman heeft een aantal suggesties gedaan voor een beter verloop van de participatie en die in een zogeheten Participatiewijzer -in navolging van de Tien Geboden - in “tien spelregels voor behoorlijk omgaan met inbreng en inspraak van burgers” opgeschreven.

Aanbevelingen aan de raad

Tot welke conclusies komt nu de commissie “cultuurverandering”? De commissie bespreekt op 10 februari de aanbevelingen die de werkgroep na de hoorzittingen heeft opgesteld. Erg verrassend zijn de aanbevelingen niet. Het is duidelijk dat een commissie met als doel “cultuurverandering” de oplossingen niet in de eerste plaats zoekt in systeem- of structuurveranderingen maar in verandering van de houding en het gedrag van de gemeentelijke betrokkenen of het nu gaat om wethouders, raadsleden of ambtenaren.

In totaal worden 8 aanbevelingen aan de raad of het college of aan beide in de commissievergadering besproken. Een

van deze aanbevelingen luidt aldus:
 “Neem in het participatietraject de inbreng van de burger serieus! Dit is de eerste voorwaarde om tot een goed verlopend participatieproces te komen. Hang aan deze voorwaarde de volgende spelregels:

- Maak vooral duidelijk welke vorm van participatie er verlangd wordt. Daarmee wordt voorkomen dat er valse verwachtingen worden gewekt.
- Maak heldere keuzes:
  - 1) hoe groot is de impact op de leefomgeving
  - 2) is er beleidsruimte en hoeveel (op welke punten), m.a.w. is er ruimte voor participatie
  - 3) geef de grens van de participatie aan
  - 4) weeg af of het algemeen belang zich laat verenigen met burgerparticipatie
- Evalueer achteraf het participatieproces”.

Commentaar

1) Het initiatief van de raad de burgerparticipatie in Groningen eens kritisch tegen het licht te houden is lofwaardig. Maar zullen de burgers geholpen zijn met de aanbevelingen?

2) Wat van het grootste belang is, is de startpositie van de participatie. Bestaat daarover tevredenheid bij de burger, dan is de kans aanzienlijk dat de participatie vervolgens gunstig verloopt en niet in frustratie en een gevoel van onmacht eindigt. En juist over die startpositie kan gemakkelijk twist ontstaan: in welk stadium doet de burger mee en in welke rol. Ik vind het opvallend dat een van de belangrijkste spelregels die de ombudsman heeft geformuleerd niet in de aanbevelingen terug te vinden is, nl. “de gemeente (dient) zeer terughoudend om te gaan met de mogelijkheid participatie te beperken vanwege het algemeen belang”. Bij dit ruimtegevend uitgangspunt van de ombudsman steekt punt 4 van de geciteerde aanbeveling schrielt af! En wat is eigenlijk “algemeen belang” bij punt 4 van deze aanbeveling? Suggereert het iets meer dan een retorische keuze? Is het dan niet in het “algemeen

belang” dat behoorlijk met individuele belangen wordt omgesprongen? In de commissievergadering kwam helaas alleen de PvdA hierover te spreken: het voorstel moet door de burgerparticipatie “nog te beïnvloeden zijn “ “Dat moet er nog bijkomen ook” is men geneigd te denken.

3) De helderheid die het gemeentebestuur de burger bij de participatie van te voren dient te verschaffen lijkt prachtig, hij weet waaraan hij toe is. Maar in de praktijk kan zo’n opzet voor de burger als een fuik werken: voor hij het weet is hij met zaken die hem hoog zitten buiten de orde. Aan plannen allerlei randvoorwaarden meegeven waarover de burger het niet mag hebben is geen participatie, aldus de inbreng van het CDA waarbij gerefereerd werd aan de inspraak inzake de diepenring waar over de verdwijnende parkeerplaatsen niet mocht worden gesproken. En weer kan herinnerd worden aan het advies van de ombudsman de inspraakruimte vooral niet in te perken.

4) Over de informatieverstrekking aan de burgers kwam in de vergadering een mooie suggestie van de kant van de PvdA. Geef via een website de burgers toegang tot driedimensionale beelden van de stad waardoor hem duidelijk wordt gemaakt welke bouwvolumes overal mogen resp kunnen worden gerealiseerd. De suggestie is te meer van belang omdat vanwege de nieuwe wet op de Ruimtelijke ordening alle bestemmingsplannen moeten worden bijgewerkt. Hier komt werk aan de winkel voor de betrokken burger en met deze informatie zal hij zeker geholpen zijn.

Hoe gaat het verder?

De democratische molens draaien traag. De aanbevelingen van de commissie moeten nog beoordeeld door het college met inbegrip dus van de 3D suggestie. Daarna zullen de aanbevelingen worden opgezonden naar de raad in nieuwe samenstelling en die geeft uiteindelijk het eindoordeel. Het is dus nog afwachten wat er wordt afgesproken en vervolgens of in de praktijk verbetering ontstaat. Er zijn echter ook andere vormen van inspraak, bijvoorbeeld de rechtsstreekse benadering van de fracties, ongebonden door procedures en afspraken. En misschien levert dat wel een substantiële resultaat op.

Een blokje om met Taco Tel

Zaterdag 26 september 2009 1)

De Stichting Vrienden van de Stad bestaat 25 jaar. Daarom organiseerde de club vandaag diverse tochten en rondleidingen. Zelf koos ik voor de wandeling langs middeleeuws Groningen met bouwhistoricus Taco Tel, een wandeling die neerkwam op een blokje om langs Grote Markt, Gelkingestraat, Carolieweg en Oosterstraat.

Onderweg het nodige opgestoken. Echt oude panden kan je bijvoorbeeld vaak herkennen aan 'de drup'. Dat is een smalle ruimte langs de zijmuur die bedoeld was voor hemelwaterafvoer. Ooit droegen de panden namelijk rieten daken zonder goten. Het water moest dan wel weg kunnen, vandaar die vrije ruimte tussen panden. Na de komst van de pannendaken met goten loonde het dan niet om de ruimte van zo'n "drup" weer in te nemen. Dan zou immers de hele zijmuur een eindje verderop neergezet moeten worden, terwijl er ook nieuwe balklagen zouden moeten komen. Daarom liet men het maar zo, aldus Tel.

Hij wees ook op verschillende soorten muurankers en kozijnen. De echt oude muurankers zijn gesmeed uit één stuk en hebben geen knop, terwijl oude kozijnen veel forsere zijn dan jongere.

Natuurlijk wist ik wel dat er aan de Grote Markt en de Oosterstraat enkele

le middeleeuwse steenhuizen hadden gestaan. Het gaat onder andere om de panden waar nu Drie Gezusters en VERA in zitten. Dit waren verdedigbare panden die hoog uittorenden boven de omringende huisjes van één bouwlaag. Je kunt zulke steenhuizen nu nog vaak herkennen aan de bel-etages, die extreem hoog zijn, wel vier à vijf meter. Maar wat me verbaasde is dat er aan de Gelkingestraat ook een paar van die steenhuizen hebben gestaan. Ik dacht dat dit ooit een achterpad was voor de erven aan de Herestraat en de Oosterstraat, maar die bescheiden functie was rond 1250, 1300 kennelijk al passé.

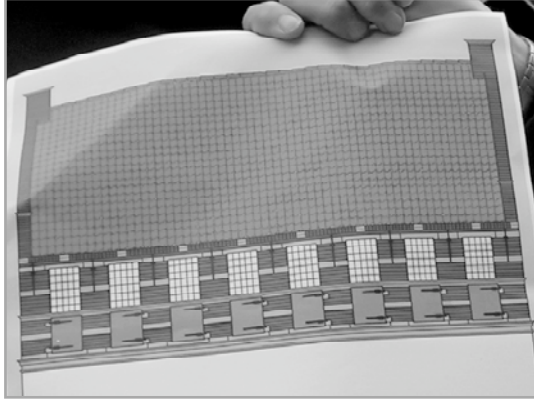

De bovenetage van Gelkingestraat 20 met een dak evenwijdig aan de weg:

Bij een opknapbeurt, een paar jaar geleden, kwamen er allerlei bouwsporen tevoorschijn, die erop wezen dat er ooit acht smalle vensters in de bovengewel hadden gezeten. De

reconstructietekening van de renaissancegevel van de bovenetage ziet er zo uit.

Precies zo'n bovengevel zie je ter plaatse ook op de vogelvluchtkaart van Haubois uit 1643, met nog een goede indruk van de ondergevel erbij. Er zou dus een gevel van ca. 1600 op die plek kunnen herrijzen. Niet dat je dat moet willen, maar gelukkig is er veel mogelijk tegenwoordig.

Op de vrijgekomen zijmuur van Gelkingestraat 36, een pand dat in principe ongeveer even oud is als nummer 20, zie je heel mooi hoe er in de negentiende eeuw een nieuwe voorgevel tegenaan geplakt is.

Rechtsonder op de afbeelding de oudste stenen - het pand was ooit een enkele woonlaag hoog. Later wordt het pand opgetopt, met de kleinere stenen die toen gebruikelijk waren:

In de Sieboldsgang aan de westkant van de Gelkingestraat, waar zich de oudste gevelsteen van Groningen bevindt, wees Tel op dit venster uit de zestiende eeuw. Links zitten nog de haken voor het luik, dat precies in

de uitgehakte profielen viel. Boven heeft de vensteropening juist afgeschuinde kanten. Daar zat volgens Tel een glas-in-loodraampje in.

Niet alles wat de revu passeerde was even stokoud. Deze console van Oosterstraat 44 bijvoorbeeld, lijkt rococo, een stijl in het midden van de achttiende eeuw. Maar het gaat om rococo uit de negentiende eeuw.

Aan de andere kant van de Oosterstraat, op nummer 33, wèl het echte werk.

De wandeling eindigde in het pand Oosterstraat 25/25-a. Op de zolder kregen we onder meer een dichtgezet venster in de oorspronkelijke, zestiende-eeuwse achtermuur te zien (Volg de richting die de hand aanwijst.)

En in de kelder de oorspronkelijke gewelven:

1) Dit verslag is met toestemming van Harry Perton overgenomen van zijn weblog Gelkinghe. Het is daar te vinden onder de datum 26 september. De tekst op de weblog Gelkinghe bevat doorklikmogelijkheden naar andere gegevens zoals de kaart van Hauboys uit 1643 en andere kaarten, naar redengevende omschrijvingen van monumenten, of naar Wikipedia.

TINEKE VOOYS

Sloop en nieuwbouw in beschermd stadsgezicht

Welke bescherming biedt het beschermd stadsgezicht? In de Gezinsbode van de laatste weken staan een paar opvallende sloopaanvragen. Op het ogenblik worden de nummers Vissersstraat 29 en 31, gelegen in beschermd stadsgezicht, gesloopt. Ook voor nummer 33 is een sloopvergunning aangevraagd. Bij nummer 29 en 31 gaat het om in oorsprong 17de-eeuwse huizen bestaande uit één bouwlaag, die later zijn uitgebreid. Nummer 33 moet nog onderzocht worden.

Onlangs zijn ook sloopvergunningen verleend voor Hoge der A 3 en 4, de panden aan weerszijden van de Haaksgang of H.O.-steeg zoals hij ook wel wordt genoemd. Deze panden hebben ieder twee bouwlagen en een kap.

Vervanging van deze panden is geen ramp, wel wat ervoor in de plaats komt. Vooral het bouwplan voor Hoge der A 3 vormt een aantasting van de bestaande bebouwing van de Hoge der A omdat het nieuwe pand ongeveer 5 meter hoger zal worden dan de

*De woningen aan de
Visserstraat voor de
sloop*

panden in zijn omgeving. Het gebouw zal het karakteristieke beeld van de rij gevels aan de Hoge der A, met het kenmerkende ritme van hoogtes, volumes en daken verstoren.

Aan de Nieuweweg (beschermd stadsgezicht) werden onlangs nummer 38-26 en 38-27 gesloopt en dreigt sloop voor de nummers Nieuweweg 2 en 2a.

In de Grunobuurt, door de gemeente Groningen aangewezen als gebied met bijzondere waarde, worden 212 woningen gesloopt. Wanneer deze gesloopt zijn is er van de bijzondere waarde van dit gebied niets meer over.

Het gaat hier om lage pandjes van een of twee bouwlagen, behalve in de Grunobuurt waar het gaat om gebou-

*De woningen aan de
Visserstraat tijdens de
sloop*

wen met twee of drie bouwlagen.

Waarom is sloop en nieuwbouw voordelig?

Waarom worden er zoveel lage pandjes gesloopt? Het is voordelig voor een huiseigenaar om een een- of tweelaags huis te slopen en te vervangen door een huis met meer verdiepingen. Het huis wordt dan meer waard dan het oorspronkelijke, lagere huis, vooral als de eigenaar het pand onderverdeelt in verschillende appartementen die hij afzonderlijk verkoopt.

Het bestemmingsplan

Maar kan dat ook in de Binnenstad? We hebben hier toch een beschermd stadsgezicht? Kan in het beschermd stadsgezicht zomaar gesloopt worden? Ja, dat kan als je een goedgekeurd nieuwbouwplan hebt. Dat nieuwbouwplan moet in de Binnenstad in overeenstemming zijn met het Bestemmingsplan Binnenstad. Volgens de Bouwvoorschriften van dit bestemmingsplan (art. 6) mag je bijvoorbeeld aan de Hoge der A 3 tot 5 bouwlagen bouwen. (Een kelder, souterrain en een kap worden niet als bouwlaag beschouwd.) Burgemeester en wethouders kunnen bovendien vrijstelling verlenen voor nog een extra bouwlaag. (Voorschriften Bestemmingsplan Binnenstad, Art. 7) Als er hoger dan zes verdiepingen gebouwd wordt, moet er een vrijstellingsprocedure (artikel 19.2 WRO) komen, in de nieuwe Wro heet dat een projectbesluit. Dan moet ook de provincie haar goedkeuring geven aan het plan en wordt binnen beschermd stadsgezicht de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed om advies gevraagd. De provincie en Burgemeester en Wethouders zijn niet verplicht het advies van de Rijksdienst te volgen. De Rijksdienst kan wel bezwaar tegen het bouwplan maken als zijn advies niet wordt opgevolgd, maar dat gebeurt bijna nooit.

Hoge der A 3 en 4

Behalve de hoogte kent het bestemmingsplan nog meer grenzen waar men zich aan moet houden.

Er is de korrelgrootte: de breedte van het pand, dat een gemiddelde is van de pandbreedte in de straat, waarbij panden die eerder verbreed zijn niet meetellen bij de berekening van het gemiddelde. Ieder kan zijn of haar korrel met één korrel vergroten. B en W kunnen binnenplannen vrijstelling verlenen de korrel tot vier maal de korrel te vergroten.

In de Visserstraat kunnen volgens het bestemmingsplan de drie korrels van de panden Vissersstraat 29, 31 en 33 worden samengevoegd, als er een sloopvergunning wordt gegeven voor nummer 33. Er kan dan volgens het bestemmingsplan één gebouw worden neergezet, van 3 tot 4 bouwlagen. B en W kunnen hier een verdieping aan toevoegen met een binnenplanse vrijstelling.

De volgende beperking die het

bestemmingsplan oplegt is het bebouwingspercentage. Bij een kavel hoort een bebouwingspercentage, het percentage van de kavel dat bebouwd mag worden.

Als het percentage 80% is, kan 80% van de kavel bebouwd worden. B en W kunnen een binnenplanse vrijstelling verlenen voor het verhogen van het bebouwingspercentage met 10%, zodat dan 88% van de kavel bebouwd kan worden.

De laatste beperking die het bestemmingsplan aan een bouwplan oplegt is de vloerindex. Dat is het getal dat de verhouding aangeeft tussen de som van de oppervlakte van het totaal aantal bouwlagen enerzijds en de bebouwde oppervlakte van het perceel anderzijds. Als dat getal 4 is kun je vier bouwlagen bouwen die de zelfde oppervlakte hebben als de bebouwde oppervlakte van het perceel. Ook daar kun je weer een vrijstelling voor krijgen van B en W, je kunt je vloerindex binnenplannen met

*Tijdens de sloop
Nieuwe weg 38-26 en 38-27*

20% verhogen. Dan zou de vloerindex dus 4,8 worden; dat betekent een penthouse erbij.

Behoud en ontwikkeling

Het doel van het bestemmingsplan in het beschermd stadsgezicht is onder andere de bescherming van de kwaliteit van de bestaande stedenbouwkundige structuur. Hieronder valt ook de hoogte van de bebouwing volgens de Voorschriften van het Bestemmingsplan Binnenstad. In de praktijk blijkt de beschermende functie van het bestemmingsplan niet voldoende. De bebouwingsvoorschriften geven te veel ruimte aan ingrepen in het beschermd stadsgezicht die de kwaliteit van de bestaande bebouwing aantasten.

Binnenkort moet er een nieuw bestemmingplan voor de binnenstad komen. Dan kunnen de regels van het bestemmingsplan worden gewijzigd, zodat het doel van het bestemmingsplan als beschermer van de ruimtelijke structurele kenmerken van het gebied tot uitdrukking komt in de nieuwe bebouwingsvoorschriften. Dat doel van het beschermd stadsgezicht is niet alleen behoud van de stedenbouwkundige kwaliteit van de bestaande bebouwingssituatie van de binnenstad, maar ook deze kwaliteit te gebruiken als uitgangs-

punt voor verdere ontwikkeling. De bebouwingsvoorschriften van het huidige Bestemmingsplan Binnenstad zijn echter meer gericht op ontwikkeling dan op behoud.

Duurzaamheidsbeleid: minder slopen, meer renoveren en restaureren.

- Het Bestemmingsplan Binnenstad biedt huiseigenaren de mogelijkheid om lagere panden fors te verhogen. De gemeente stimuleert dat zelfs. Maar daar gaat sloop van vaak karakteristieke en ook waardevolle panden aan vooraf.
- Door sloop ontstaat een hoop afval. Dat is in strijd met het duurzaamheidsbeleid.
- Sloop zal minder aantrekkelijk worden door in het nieuwe bestemmingsplan nog meer nadruk te leggen op de kwaliteit van de huidige situatie en waarborgen in te bouwen zodat verdere ontwikkelingen beter aansluiten bij de huidige situatie.
- Het college van B en W van Groningen propageert nieuwbouw als een middel om werkgelegenheid te creëren. Het renoveren en restaureren van bestaande woningen is ook een middel om banen te scheppen in de bouw en past tevens in het duurzaamheidsbeleid dat de stad nastreeft.

Schepen in de Noorderhaven en de Diepenring

De Diepenring en de Noorderhaven zijn op zich mooie “stukken” binnenstad. Maar aan de beeldkwaliteit wordt afbreuk gedaan door de functie die ze vervullen, namelijk die van ligplaats voor bewoonde en onbewoonde schepen van velerlei makelij. Het zou zo mooi kunnen zijn, varende authentieke schepen die de stad binnenkomen, hier voor een tijdje een ligplaats kiezen en dan weer naar elders vertrekken. De realiteit is echter dat wonderlijke vaartuigen, wrakken en slecht onderhouden woonarken in dit landschap te water een permanente en dominante plaats innemen.

Veertig jaar terug was de Noorderhaven in de zomer nog goeddeels leeg: dan trokken de scheepseigenaren met hun authentieke (bedrijfs)schepen het wijde Groningse land in om in de herfst terug te keren en in de haven te overwinteren. Sindsdien is het aanzien van de Noorderhaven sterk achteruit gegaan. De regelgeving bleek tegen de neerwaartse ontwikkeling niet opgewassen en er werd bovendien slecht gehandhaafd. Hoe weer grip te krijgen op de situatie en de oude beeldkwaliteit terug te winnen?

Woonarken in het loopende diep

Een verbeterplan

De worsteling om op die vraag een antwoord te vinden valt af te lezen van het conceptvoorstel *Verbeterplan wonen op het water in de Diepenring en Noorderhaven* dat aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

De gemeente kiest niet voor de meest eenvoudige oplossing, het verwijderen van alle permanent of goeddeels permanent in de diepen en de Noorder-

haven liggende schepen. Wonen moet mogelijk blijven maar dat vergt volgens het verbeterplan wel 41 maatregelen, wil de beeldkwaliteit terugkomen en wil er sprake zijn van een duurzame en veilige bewoning.

De aanpak die de opstellers van het plan voor ogen hebben is voor de diepen en de haven verschillend. Voor de Noorderhaven streeft men een nieuw havenprofiel na, een eindbeeld dat door het nemen van diverse maatregelen in een aantal jaren dient te worden bereikt. Daarmee wordt een ingreep in het schepenbestand dat er nu ligt beoogd en moeten er ligplaatsen komen voor passerende schepen. In de diepen is de bestaande situatie uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de hier dominerende woonark het beeld blijft bepalen. De verbetering bestaat uit een verbetering van de aanblik van de arken doordat de eigenaars zullen worden aangespoord tot een hoger niveau van onderhoud. Eigenaars zullen daartoe een beroep op een onderhoudsfonds kunnen doen. Ook hoopt de gemeente de commerciële kamerverhuur op slecht onderhouden arken aan banden te leggen: het grote bewonersverloop bij deze kamerverhuur draagt ook niet bij aan een behoorlijke wooncultuur in de diepen.

In het verbeterplan wordt voorts aangekondigd dat Stadsbeheer en Milieudienst de wallenkanten voortaan beter zullen schoon houden en onderhouden. Zoals ook een systeem zal worden opgezet om het drijfvuil in de diepen krachtiger aan te pakken: bezoekers en bewoners van de binnenstad gebruiken de diepen als afvalbak

en de wekelijkse inzet van de drijvuilboot *Rodina* blijkt ontoereikend. Maatregelen op het gebied van de duurzaamheid en de veiligheid ontbreken natuurlijk niet in dit hedendaagse plan. Onvolledige ontbranding van het hout in de talrijke houtkachels aan boord van de schepen betekent extra fijnstof in de lucht boven de kades en het water. De gemeente overweegt roetfilters voor te schrijven. Een probleem voor de veiligheid vormen de gasflessen aan boord van de schepen die als trossen in de haven zijn aange-meerd.

Spandoek in de Noorderhaven

De Noorderhaven

Om het eindbeeld van een haven voor varende authentieke schepen, door eigenaren bewoond, te bereiken zal de gemeente met betere regels komen voor de toelating tot de haven. Men stelt zich voor dat er in de haven plaats is voor zo'n 45 tot 55 voormalige bedrijfsschepen die minimaal 18 meter lang moeten zijn. Alleen de scheepseigenaren die met hun schepen binnen dit profiel vallen, krijgen een vergunning voor een verblijf in de haven. De huidige scheepsbewoners die niet aan het profiel voldoen, krijgen gedurende enkele jaren de gelegenheid dat alsnog voor elkaar te brengen. Zij zullen daarbij een gemeentelijk onderhoudsfonds kunnen aanspreken. Voor de andere bewoners zal de gemeente via maatwerk naar alternatieven zoeken. Bij verkoop moeten de schepen de haven verlaten. Een en ander zal worden bekroond met een nieuwe indeling van de ligplaatsen. Een ambitieus plan, maar zo heet het in de notitie *Alle betrokkenen willen een aantrekkelijke Noorderhaven waar het goed toeven is en die reuring laat zien, goed functioneert en waarvan ook omwonenden en toeristen kunnen genieten.*

Burgerparticipatie

Alle betrokkenen, dat zijn de gemeentelijke plannenmakers en de vertegenwoordigers van de belangenorganisaties "Woonschepencomité Groningen", "de Groningse Schippers" en de vereniging "Historische zeilvaart Groningen", hebben in samenspraak het verbeter-

plan ontwikkeld: *We kijken terug op een intensief, ambitieus en soms stevig discussieproces* heet het. Verbazend is dat niet want *Belangen liggen deels verschillend vanuit de optiek van gemeente en bewoners.* De bewonersorganisaties van de aangrenzende wijken mogen deze maand nog commentaar leveren en dan gaat het voorstel naar de gemeenteraad voor een eindoordeel. Kortom, een mooi voorbeeld van de door de gemeenteraad zo begeerde burgerparticipatie. Toch kraait desondanks in de Noorderhaven hier en daar het oproer. Spandoeken vermelden *Wij willen geen openluchtmuseum. Wij willen hier wonen, leven en werken. Wij willen gewoon parkeren.* En in deze van Maurice de Hond en consorten zwangere tijden kan natuurlijk de uitslag van een opiniepeiling onder de burgers op het desbetreffende spandoek niet worden gemist: liefst 93% van de stadfers zou tegen "de plannen" zijn. Om welke plannen het gaat vermelden de doeken niet.

Commentaar

Het is goed dat gemeentebestuur en belangenorganisaties proberen om de zaken in de Noorderhaven en in de diepen weer wat in de hand te krijgen. Er zijn eerder mooie plannen door de gemeenteraad gesanctioneerd. Maar vervolgens is er niet gehandhaafd. Hopelijk gaat dat nu beter. Vanzelfsprekend is dat niet: het achter de voddens zitten van niet-meewerkende burgers is nu eenmaal niet de meest aangename taak van het ambtenarenapparaat dat bovendien door de crisis zal moeten krimpen. Komt er wel voldoende ambtelijke inzet beschikbaar? En het traject om het gewenste eindbeeld in de Noorderhaven tot stand te brengen duurt jaren en vergt een groot aantal diverse maatregelen.

Het streven naar een beter onderhoud van de woonarken in de diepen is mooi, maar is daarmee de beeldkwaliteit in dit deel van de binnenstad teruggewonnen? Moet niet ook voor de diepen een gewenst eindbeeld worden geformuleerd waarin woonarken minder dominant aanwezig zijn?

Inleidingen en rondleiding in het UMCG

Op donderdag 15 april organiseert het bestuur van de Vrienden van de Stad Groningen in samenwerking met de Kunstcommissie van het UMCG een excursie met inleiding en rondleidingen rond het thema "**Kunst en vormgeving in een modern ziekenhuis**".

Daarbij zal ook worden ingegaan op de **nieuwbouwplannen**.

Het programma ziet er als volgt uit

19 uur start van het programma;
tevorens verzamelen in de centrale hal van het UMCG, vervolgens:

-welkomstwoord

-inleiding door Ing. Jan Bouwhuijs, Hoofd Facilitaire Dienst (of een collega)
over de plannen voor het UMCG in de komende decennia

-inleiding(en) over bewust hanteren van kunst en vormgeving in het UMCG
waarbij ook zal worden stilgestaan bij kunst die verplaatst of verwijderd moet worden

-rondleidingen (in enkele groepen)

-gezamenlijke afsluiting

U kunt zich opgeven door het opsturen van het antwoordstrookje van het inlegvel

Activiteit**Natuur in de Stad**

Het bestuur organiseert een fietsexcursie met als thema 'Natuur in de Stad'.

Onder leiding van **Gert Jan Huiskes** kunt u kennismaken met de verrassende aanwezigheid van flora en fauna in de stedelijke omgeving.

Gert Jan Huiskes is bekend van zijn natuurprogramma voor OOG-TV.

Datum: zaterdagmorgen **22 mei 2010**.

Plaats: U wordt op de fiets verwacht bij het Restaurant 'Jantje zag eens pruimen hangen' in het **Noorderplantsoen**.

Tijd: de tocht start **om 10 uur** en zal rond een uur of twaalf eindigen.

U kunt zich opgeven middels het antwoordstrookje aan het inlegvel.